

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 27 sierpnia 2021 r.

Sąd Okręgowy w Poznaniu II Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodnicząca: sędzia Maria Antecka

po rozpoznaniu w dniu 27 sierpnia 2021 roku w Poznaniu

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa (...) S.A. w B.

przeciwko J. J.

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Rejonowego we Wrześni

z dnia 18 grudnia 2020 r.

sygn. akt I C 765/19

oddala apelację.

Maria Antecka

UZASADNIENIE

wyroku Sądu Okręgowego w Poznaniu z 27 sierpnia 2021 r.

Niniejsza sprawa podlega rozpoznaniu w postępowaniu uproszczonym. Zgodnie z art. 505¹³ § 2 k.p.c., jeżeli sąd II instancji nie przeprowadził postępowania dowodowego, uzasadnienie wyroku tego sądu powinno zawierać jedynie wyjaśnienie podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem przepisów prawa. Sytuacja opisana w cytowanym przepisie miała miejsce w rozpoznawanej sprawie, bowiem sąd okręgowy, po dokonaniu analizy stanu faktycznego, przyjmuje za własne ustalenia sądu I instancji stanowiące podstawę faktyczną rozstrzygnięcia przyjętego w zaskarżonym wyroku.

Apelacja okazała się bezzasadna.

Zarzut naruszenia art. 10 ustawy z 28.04.1936 r. Prawo wekslowe w zw. z art. 48 tejże ustawy poprzez przyjęcie, że ciężar dowodu w niniejszej sprawie spoczywał na stronie powodowej w sytuacji, gdy powództwo zostało oparte na podstawie weksla in blanco, a tym samym sprawa niniejsza zyskała charakter sprawy wekslowej powodując, że obowiązek udowodnienia wad wypełnionego weksla, niezgodności z deklaracją wekslową czy też nieistnienia zobowiązania, bądź wykazana, że zobowiązanie to nie opiewa na kwotę wskazaną w treści weksla zgodnie z zawartym przez strony porozumieniem obarcza stronę pozwaną pozostaje w związku z zarzutem naruszenia art. 3 k.p.c. , art. 227 k.p.c. i art.233§1 k.p.c. w zw. z art. 6 k.c. i art. 101 ustawy z 28.04.1936 r. Prawo wekslowe.

Z uzasadnienia tych zarzutów wynika, że wspólną ich podstawą jest twierdzenie powoda o nieprawidłowym rozłożeniu przez Sąd Rejonowy ciężaru dowodu w niniejszej sprawie. Powód wywodził, że skoro opierał żądanie zasądzenia

dochodzonej pozewem należności na wekslu in blanco wystawionym przez pozwaną, służącym zabezpieczeniu roszczeń powoda wynikających z zwartej przez strony umowy pożyczki, który został uzupełniony przez powoda na kwotę 5480,79 zł, to ciężar dowodzenia, w tym wykazania, że weksel został wypełniony niezgodnie z deklaracją wekslową, spoczywa na pozwanej.

Niewątpliwie prawidłowe jest stanowisko, że jeżeli powód potwierdza swe prawo dokumentem o cechach określonych w art. 101 Prawa wekslowego, to na pozwanym spoczywa ciężar udowodnienia zarzutów tamujących lub niweczających, wynikających ze stosunku podstawowego, jak również zarzutów związanych z wypełnieniem weksla niezgodnie z porozumieniem wekslowym. Taki rozkład ciężaru dowodu wynika z ogólnej reguły wyrażonej w art. 6 k.c., a także art. 10 i 17 Prawa wekslowego. Ponieważ powód wywodzi swe roszczenie z faktu wystawienia na jego rzecz weksla własnego, powinien ten fakt udowodnić. Ze względu na zastrzeżone w Prawie wekslowym wymagania co do formy oraz uregulowania nadające wekslowi własnemu charakter papieru wartościowego (tj. ucieleśniające wierzytelność pieniężną remitenta i jego następców prawnych w dokumencie, tak że okazanie dokumentu jest nieodzowne dla jej realizacji) fakt ten może być wykazany tylko przez przedłożenie dokumentu weksla. Natomiast pozwany, mogący za pomocą podniesionych zarzutów doprowadzić do oddalenia powództwa, powinien udowodnić te właśnie zarzuty, w tym że roszczenie wierzyciela ze stosunku podstawowego w całości lub w części nie istnieje. Wydanie wierzycielowi weksla stwarza domniemanie istnienia, w chwili wydania, wierzytelności w wysokości sumy wekslowej i przesuwa w ten sposób ciężar dowodu przeciwnego na dłużnika, gdy tymczasem w braku weksla dowód istnienia i wysokości wierzytelności obciąża wierzyciela (tak: wyrok SN 18.11.1999r., I CKN 215/98, publ. OSN 2000/7-8/128; wyrok SN z 20.07.2008r., V CK 9/06; uchwała SN z 7.01.1967r., III CZP 19/66, publ. OSN 1968/5/79; I.Heropolitańska. Prawo wekslowe i czekowe. Praktyczny komentarz, LEX 2011, kom. do art. 17 t. 7).

Zasady te, ugruntowane orzecznictwie, ulegają jednak przełamaniu w przypadku dochodzenia roszczenia opartego na wekslu własnym służącym zabezpieczeniu wierzytelności wynikającej z umowy kredytu konsumenckiego, podlegającej przepisem ustawy z dnia 12.05.2011r. o kredycie konsumenckim (t.j. Dz.U. 2019/1083), a przepisy tej ustawy miały zastosowanie do umowy pożyczki łączącej strony (por. art. 3 ust. 1 i ust. 3 pkt 2 u.k.k.). Wynika to z regulacji krajowych i unijnych dotyczących ochrony konsumentów oraz ich wykładni opartej zwłaszcza na dorobku orzecznictwa TSUE, która sprowadza się do konieczności zapewnienia efektywnej ochrony praw konsumenta.

Jeżeli chodzi o prawo unijne, to w rozważeniu wymaga art. 7 ust. 1 dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5.04.1993r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (Dz.U.UE.L. 1993/95/29), zgodnie z którym zarówno w interesie konsumentów, jak i konkurentów państwa członkowskie zapewnią stosowne i skuteczne środki mające na celu zapobieganie stałemu stosowaniu nieuczciwych warunków w umowach zawieranych przez sprzedawców lub dostawców z konsumentami.

Natomiast w orzecznictwie TSUE Utrwalone jest stanowisko, zgodnie z którym sąd krajowy jest zobowiązany do zbadania z urzędu, czy dane warunki umowy wchodzące w zakres stosowania dyrektywy 93/13 mają nieuczciwy charakter, a także do tego, by dokonawszy takiego badania, zniwelować brak równowagi między konsumentem a przedsiębiorcą, o ile ów sąd posiada niezbędne ku temu informacje dotyczące stanu prawnego i faktycznego (zob. podobne wyroki: z 21.04.2016r., R. i R., C-377/14, EU:C:2016:683, pkt 52 i przytoczone tam orzecznictwo; z 21.12.2016r. G. N. i in., C-154/15, C-307/15 i C-308/15, EU:C:2016:980, pkt 57 i przytoczone tam orzecznictwo). Skuteczna kontrola praw przyznanych konsumentowi w tej dyrektywie, jak podkreśla Trybunał, może zostać natomiast zagwarantowana jedynie pod warunkiem, by krajowe prawo procesowe umożliwiałoby sądowi kontrolę z urzędu potencjalnie nieuczciwych warunków odnośnej umowy. Przy braku skutecznej kontroli potencjalnie nieuczciwego charakteru warunków danej umowy nie może zostać zagwarantowane przestrzeganie praw przyznanych w drodze dyrektywy 93/13 (wyrok z 7.12.2017r., B. S., C-598/15, EU:C:2017:945, pkt 46 i przytoczone tam orzecznictwo).

Tak więc, w świetle poglądów TSUE sąd krajowy jest zobowiązany do zbadania z urzędu, czy dane warunki umowy wchodzące w zakres stosowania dyrektywy 93/13 mają nieuczciwy charakter. Przepisy kodeksu cywilnego dotyczące nieuczciwych postanowień umownych (art. 385¹ i nast. k.c.) stanowią

implementację do krajowego systemu prawnego dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5.04.1993r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich. Zatem niezależnie od tego, że roszczenie opierało się na wekslu, Sąd Rejonowy prawidłowo uznał, że miał obowiązek zbadać z urzędu zakres żądania powoda oraz to w jaki sposób wykazywał on zasadność i wysokość żądania, czyli inaczej miał obowiązek dokonania kontroli warunków umowy z uwagi na potencjalne istnienie w tej umowie klauzul abuzywnych. Tym samym niezasadny jest zarzut naruszenia art.233§1 k.p.c.

i art.232 k.p.c. oraz art.339§2 k.p.c.

W wyniku dokonania kontroli warunków umowy z punktu widzenia praw konsumenta Sąd Rejonowy uznał, że postanowienia zawarte w umowie pożyczki, przewidujące obowiązek poniesienia przez pożyczkobiorcę kosztów pożyczki w postaci wynagrodzenia prowizyjnego w wysokości 1571 zł, wynagrodzenia w wysokości 800 zł z tytułu przyznania pożyczkobiorcy na jego wniosek dodatkowych uprawnień określonych jako „(...)” oraz 129 zł z tytułu opłaty przygotowawczej stanowią klauzule niedozwolone w rozumieniu art. 385⁽¹⁾ § 1 k.c.

Dokonana przez Sąd Rejonowy powyższa ocena została podważona w kolejnym zarzucie apelacji powoda, w którym podniesiono naruszenie prawa materialnego – art.385¹ §1 k.p.c. w zw. z art.36a ustawy o kredycie konsumenckim, z tą argumentacją, że zapisy umowy co do prowizji, „(...)” oraz opłaty przygotowawczej nie przekraczają limitu kosztów pozaodsetkowych z art.36a ustawy o kredycie konsumenckim i są zgodne z obowiązującym prawem.

Sąd Okręgowy zauważa że argumentacja ta jest chybiona, gdyż okoliczność, że obowiązuje limit kosztów pozaodsetkowych na podstawie art. 36a-36d ustawy o kredycie konsumenckim nie wyłącza kontroli postanowień wzorca umowy, które odnoszą się do takich kosztów, pod kątem skuteczności ich inkorporacji do stosunku prawnego oraz pod względem ich abuzywności. (por. T. Czech Limit pozaodsetkowych kosztów kredytu konsumenckiego M.Pr Bankowego 2016 nr 2). Z uzasadnienia projektu nad realizacją ustawy o kredycie konsumenckim wynika, że ratio legis dla wprowadzenia takich zmian była okoliczność, że ograniczenie możliwości pobierania nadmiernych odsetek, wynikających z art. 359§2¹ k.c., nie stanowi wystarczającego instrumentu ochrony interesów konsumenta w sytuacji gdy przedsiębiorcy, przestrzegając regulacji dotyczących maksymalnej wysokości odsetek, jednocześnie zastrzegają wysokie prowizje i dodatkowe opłaty o charakterze pozaodsetkowym. Nowa regulacja miała więc stanowić zabezpieczenie praw konsumentów, a nie instrument usprawiedliwiający zastrzeżenie określonych w ustawie maksymalnych obciążeń.

Nadto Sąd Rejonowy przyjął, a tego apelujący skutecznie nie zakwestionował, że postanowienia co do opłat dodatkowych obciążających pozwaną (zasadnie przy tym Sąd Rejonowy uznał, że nie stanowią one głównego świadczenia stron) nie zostały indywidualnie wynegocjowane.

W konsekwencji należy przyjąć, że postanowienia umowy pożyczki dotyczące pozaodsetkowych kosztów kredytu nie wiązały pozwanej jako konsumenta, a strony były związane umową w pozostałym zakresie (art. 385¹ § 1 i § 2 k.c.). Zobowiązanie pozwanej do zwrotu pożyczki było zatem niższe niż wynika z treści umowy, gdyż dotyczyło kwoty kapitału wynoszącej 2500 zł i zastrzeżonych w umowie odsetek tzw. kapitałowych wynoszących 9,80% w stosunku rocznym.

W tym miejscu Sąd Okręgowy zauważa, że nie podziela stanowiska Sądu Rejonowego co do tego, że brak szczegółowego wyczerpania kwot, których powód dochodzi pozwem winno być oceniane w kontekście art.6 k.c. i z tej przyczyny skutkować oddaleniem powództwa.

Wyeliminowanie z umowy pożyczki zawartej przez strony postanowień dotyczących pozaodsetkowych kosztów kredytu (opłata przygotowawcza, prowizja i wynagrodzenia za „(...)”) powodowało, że pozwany zobowiązany był zwrócić pożyczkę w kwocie 2500 zł oraz zapłacić odsetki kapitałowe 395,60 zł (9,80% w stosunku rocznym) w 36 równych ratach miesięcznych, których wysokość wynosiła w związku z tym 80,43 zł. Na dzień sporządzenia oświadczenia o wypowiedzeniu (11.09.2019r.) wymagalne były pierwsze cztery raty pożyczki (płatne 13.05.2019 r.,

13.06.2019r., 13.07.2019 r. i 13.08.2019 r.) wynoszące łącznie 321,72 zł. Natomiast pozwana do tej daty uiściła 322 zł (k.42 – wpłaty po 161 zł z 14.05.2019 r. i 26.06.2019 r.). Tak więc w chwili sporządzenia wypowiedzenia pozwana nie miała zatem żadnych zaległości względem powoda.

Jak już zostało to wyjaśnione, wypełnienie przez wierzyciela weksla in blanco niezgodnie z porozumieniem powoduje, że zobowiązanie wekslowe nie powstaje. Roszczenie powoda wywodzone wyłącznie z weksla (co powód podkreślił także w apelacji) było zatem bezzasadne i oddalił powództwa przez Sąd Rejonowy, mimo częściowo błędnej argumentacji, było prawidłowe.

Sąd Okręgowy dodatkowo zauważa, że nie tylko nie zostały złożone dowody pozwalające na ustalenie chwili upływu terminu wypowiedzenia (dowód doręczenia pozwanej pisma z 11.09.2019 r. – wypowiedzenie umowy pożyczki) oraz tego czy wypowiedzenie nastąpiło zgodnie z warunkami zastrzeżonymi w pkt 8.1 umowy pożyczki (po uprzednim wezwaniu pozwanej do zapłaty zaległości w terminie 7 dni od daty otrzymania wezwania), ale co więcej powód nie podnosił jakichkolwiek twierdzeń w tym zakresie. Należy nadto podkreślić ,że w piśmie z 28.11.2019 r. sąd wezwał pełnomocnika powoda do wskazania wszystkich twierdzeń i wniosków dowodowych związanych ze stosunkiem podstawowym w oparciu, o który został wypełniony weksel.

W tym stanie rzeczy i na podstawie art. 385 k.p.c. Sąd Okręgowy oddalił apelację powoda jako bezzasadną.

Maria Antecka